

PRYSZCZAREK KAPUSTNIK

– *Dasyneura brassicae* Winn.

1 Systematyka

Typ:	Stawonogi - <i>Arthropoda</i>
Gromada:	Owady - <i>Insecta</i>
Rząd:	Muchówki - <i>Diptera</i>
Rodzina:	Pryszczarkowate - <i>Cecidomyiidae</i>
Gatunek:	Pryszczarek kapustnik – <i>Dasyneura brassicae</i> Winn.

2 Biologia

Zimuje larwa w ziemnym kokonie na głębokości do 10 cm. Wylot imagines następuje w początkach kwitnienia rzepaku ozimego. Samice składają jaja grupkami do łuszczyn. Składanie jaj uzależnione jest od otworów wydrążonych bądź powstałych wskutek żeru chowacza podobnika. Samica potrafi jednak składać jaja do młodych (wielkości do 1 cm) nie uszkodzonych łuszczyn, które mają jeszcze bardzo cienką warstwę komórek. W 2-3 tygodnie po złożeniu jaj łuszczyny pękają i larwy wypadają do gleby, gdzie przędą kokon i przepoczwarczają się. Ruchoma poczwarka wychodzi na powierzchnię gleby, skąd wylatują muchówki. W jednej łuszczynie można znaleźć do 180 jaj. Rozwój pokolenia trwa od 3-4 tygodni. Na rzepaku ozimym rozwijają się 2-3 pokolenia, na jarym 3-4.

Roślinami żywicielskimi są, poza rzepakiem i rzepikiem, liczne inne gatunki roślin krzyżowych jak: kapusta czarna, gorczyca, pędy nasienne brukwi, rzepy ścierniskowej, rzodkwi i rzodkiewki, także rośliny krzyżowe dziko rosnące jak: rzodkiew świrzepa, gorczyca polna i tasznik pospolity.

3 Opis gatunku

Samica ma długość 2-2,2 mm, 15-członowe czułki i czerwony odwłok. Samiec ma długość 0,7-1,5 mm, 16-członowe czułki, tułów brązowy, odwłok czerwony lub żółtoszary, długie odnóże.

Jajo jest początkowo czerwone, później brudnobiałe o wymiarach 0,27 x 0,05 mm.

Larwa początkowo jest szklista, potem biała, później żółtawobiała, bez głowy i odnóży, długości około 2 mm.

Bobówka jest żółtawobiała, długości 1,3 mm.

4 Opis uszkodzeń

Larwy pryszczarka kapustnika uszkadzają nasiona i wysysają wewnętrzne ściany łuszczyn (Fot.1). Poszczególne łuszczyny przedwcześnie żółkną, nabrzmiwiają, często deformują się przy wierzchołku, kurczą i przedwcześnie pękają. Powoduje to osypywanie się nasion i powstawania samosiewów. We wnętrzu łuszczyn znajdują się liczne larwy, które niszczą zawiązki nasion.

Pryszczarek kapustnik ma znaczenie gospodarcze w powiązaniu z chowaczem podobnikiem, który przygotowuje drogę do składania jaj w łuszczynach. Szkody na rzepaku ozimym powoduje głównie pierwsze pokolenie pryszczarka kapustnika. Najwięcej uszkodzeń roślin obserwuje się w pasie brzeżnym plantacji.

5 Metodyka obserwacji – sygnalizacja terminu zabiegu

Do oceny liczebności pryszczarka kapustnika wykorzystuje się metodę czerpakowania (strząsania). Obserwacje przeprowadza się w okresie kwitnienia (faza rozwojowa w skali BBCH 60-69) w godzinach rannych lub wieczornych, kiedy muchówki są mało ruchliwe. W tym celu analizujemy, w zależności od wielkości pola od 100 do 150 roślin pobierając je w różnych punktach wybierając losowo po 10 sztuk. Do wybranych roślin podsuwa się krawędź czerpaka, a następnie szybkim ruchem przechyla się roślinę do czerpaka i kilkakrotnie potrząsa. Do badanych roślin

należy podchodzić bardzo ostrożnie, tak by nie spłoszyć muchówek. Należy obliczyć średnią liczbę muchówek na 1 roślinie.

6 Progi ekonomicznej szkodliwości oraz terminy zabiegów ochrony roślin

Przy słabym wystąpieniu chowacza podobnika próg szkodliwości wynosi - 1 przyszczonek kapustnik na 1 roślinie, natomiast przy silnym wystąpieniu chowacza podobnika: 1 przyszczonek kapustnik na 3-4 rośliny.

Wartością progową jest również stwierdzenie średnio 5 uszkodzonych łuszczyń na 1 roślinie.

7 Ocena szkodliwości

Procent uszkodzonych łuszczyń rzepaku ocenia się przed zbiorem (skala BBCH 8/89), stosując metodę identyczną jak w przypadku chowacza podobnika. Często obok przyszczonek kapustnika w tej samej łuszczyńce występuje chowacz podobnik, natomiast w łuszczyńce opanowanej przez chowacza nie musi znajdować się przyszczonek kapustnik. W związku z tym łuszczyńce trzeba dokładnie analizować i ustalić, czy jest tam widoczne uszkodzenie od chowacza podobnika w postaci otworu przez który larwa opuszcza łuszczyńkę lub też w postaci wyraźnego żeru larw przyszczonek kapustnika.

Fot. 1. Larwy przyszczonek kapustnika
wewnątrz łuszczyńcy rzepaku